

Dříve bydlely na zámku, i když tam nebyly úplně královské podmínky. A tak, když se před třemi lety propadlo jedno z pater zámku v Brandýse nad Orlicí, bylo jasné, že se děvčata z ústavu-zámku, budou muset stěhovat do „podzámčí“. Vhodný prostor se našel ve Vysokém Mýtě, kde Výchovný ústav od roku 2013 sídlí. Nyní se však kolem dalšího působení dívčí skupiny vedou značné diskuse. Přizvali jsme proto do redakce ředitelku tohoto ústavu Soňu Křížovou k rozhovoru.

Paní Křížová, představte nám v úvodu, prosím, poslání vašeho ústavu, ve kterém působíte jako ředitelka...

Výchovný ústav pracuje v nepřetržitém provozu ve třech výchovných skupinách při kapacitě 24 lůžek. Klientkami jsou děvčata s nařízenou ústavní výchovou ve věku po ukončení povinné školní docházky, tj. 15–19 let. Máme zde umístěné také dívky po zletilosti na základě smlouvy o dobrovolném pobytu. Potřebují dokončit střední školu, ale nemají rodinné zázemí, které by je v tom podpořilo. Zřizovatelem naší organizace je Ministerstvo školství.

Kde působil výchovný ústav předtím, než se v roce 2013 objevil ve Vysokém Mýtě?

Bylo to v budově zámku v Brandýse nad Orlicí. V srpnu 2013 zde došlo ke zřícení části stropní konstrukce v 1. patře – tedy v obytné části ústavu. Znalecké posudky ukázaly, že stav budovy je mnohem horší než se původně myslelo, investice by byla obrovská. Budova však již delší dobu neodpovídala také po stránce ubytovací, byly by nutné úpravy hygienického zázemí, což ale nešlo realizovat vzhledem k památkové ochraně objektu.

V tu dobu zrovna budova Domova mládeže v ulici Generála Závady zela prázdnotou...

Moc si vážíme přístupu tehdejšího vedení města i zřizovatele a vedení Domova mládeže. Za nabídku pronájmu dvou pater této budovy jsme byli vděční. Přesun do Vysokého Mýta proběhl bezproblémově a až na nějaké drobnosti si troufám říct, že o nás mnoho občanů dosud vůbec nevědělo. V současné době probíhá spolupráce s novým vedením města také na velmi dobré úrovni. Bez problémů využíváme i veškerých služeb ve městě od krytého plaveckého bazénu, přes síť lékařů, obchodníků až po úředníky.

Jak se k vám děti do výchovného ústavu dostanou?

Naše děti mají soudem nařízenou ústavní výchovu podle stejných zákonů a paragrafů jako děti z dětských domovů. Ústavní výchova tedy není formou trestu, ale opatřením společnosti, aby se zamezilo ještě větším problémům. Abychom pomohli ukázat dítěti i rodině správnou cestu.

Jaké jsou nejčastější problémy vašich dětí?

Je to především záškoláctví, útoky z domu, nerespektování autorit. Souvisí to s vývojovým obdobím puberty, ale také bohužel s výchovným stylem rodiny, nepevně stanovenými hranicemi nebo s těžkými traumaty z dětství, jako rozpad rodiny, úmrtí v rodině, týrání nebo zneužívání. Jsou to děti s bolestivými zkušenostmi se světem dospěláků, které se naučily nějak na světě přežít, i když ne vždy ideálním způsobem.

Ve vaší práci jste průkopníkem individuálního přístupu...

Náš výchovný ústav se zaměřuje na individuální práci s klientkami a jejich rodinami formou individuální práce s psychologem, speciálním pedagogem, pomocí psychoterapeutické skupiny, práce s rodinou nebo případových konferencí.

Co je základním cílem výchovné práce?

Je to integrace dětí do civilního prostředí a brzký návrat do rodiny. Výchovný ústav nemá vlastní školu, děti navštěvují běžné střední školy v okolí. Pracujeme s cílenou zpětnou vazbou, opakovaným selháním dětí, máme se školami velmi úzké vazby, paradoxně někdy je spolupráce mnohem intenzivnější než mají školy s rodiči. Především se ale snažíme o stabilizaci rodinného prostředí, někdy formou podmíněných pobytů doma, kdy si rodina s podporou našeho odborného týmu zkouší, zda návrat dítěte zvládne. Pak může následovat návrh na zrušení ústavní výchovy dříve než je dítěti 18 let.

Doporučujete dětem také alternativní formy vzdělávání?

Samozejmě. Před zletilostí se snažíme například nabízet i vzdělávání formou rekvalifikačních kurzů v civilním prostředí. Jsme v úzké spolupráci s úřady práce a rekvalifikačními agenturami. Děti, které do školy nechodí, se připravují na život po zletilosti v pracovních výchovných skupině. Učíme je základům práva, komunikaci s úředníky i potenciálními zaměstnavateli, jaké mají povinnosti po zletilosti. Mnohé z nich chodí na brigády u místních zaměstnavatelů, kterým tímto moc děkujeme za vstřícnost a pochopení, pokud se někdy stane, že dívka úplně nezvládá pracovní režim.

S jakými institucemi dále spolupracujete?

Učíme naše děti, že nejen ony mají své potíže. Máme například spolupráci s mateřskou školou v Brandýse nad Orlicí, kam naše holky jezdí s dětmi vyrábět různé výtvarné výrobky. Několikrát jsme také nafotily kalendář, jehož výtěžek z prodeje byl použit na nákup krmiwa pro pejsky a kočky v útulku. Milou spolupráci máme se Stacionářem v České Třebové. V Brandýse nad Orlicí jsme pořádali v zámku mnoho let výtvarné výstavy, jarmarky a koncerty pro veřejnost, vždy přišlo mnoho lidí. Rádi bychom i tady v Mýtě k něčemu byli užiteční. Proto jsme moc rádi, že jsme se např. mohli zúčastnit se studenty místních středních škol zajímavého projektu v oblasti školské mediace. Vzhledem k tomu, že naše holky chodí do běžných středních škol (a to není žádná souvislost s trendem inkluze, takhle to děláme víc než 20 let) a v osmnácti letech je stejně vypouštíme do života mezi běžné občany, je potřeba je naučit fungovat v běžné společnosti.

Zastáváte názor, že jste nejvíce otevřeným výchovným ústavem v naší republice...

Ano, v podstatě již více pomyslné dveře otevřít ani nemůžeme. Kdybychom dívky zavřeli za nějaké pomyslné mříže a umístili je někde na okraj společnosti, nebudou si s nabytou svobodou po zletilosti vědět rady. My je učíme, že do školy se chodit musí. Do práce se taky chodit musí. Když něco provedou, musí se omluvit a v rámci svých možností napravit škodu. Když budou házet z balkonu nedopalky cigaret, donutí je vychovatel, aby to šly popklidit. Prostě tak, jak by je měli vést od začátku rodiče doma.

Jak byste vystihla soužití Výchovného ústavu s Domovem mládeže?

Od září 2015 byl v budově zřízen znovu internát pro studenty (převážně chlapce), o víkendech a prázdninách využívá město prostory nad naším zařízením k příležitostnému ubytování. Soužití s Domovem mládeže je bezproblémové, nicméně ne příliš ideální z prostorových důvodů. Naše zařízení využívá v současné době fakticky jedno celé patro a část přízemí. Do budoucna, při zachování kapacity zařízení, bychom potřebovali prostory pro archiv a skladové prostory. Nejpalčivější je ale v podstatě chodbový systém, který ne zcela vyhovuje terapeutickému zaměření našeho pracoviště, a také absence uzavřené zelené plochy, která je nutná pro zařízení tohoto typu i z hlediska legislativy. Přestože je naše pracoviště hodnoceno odborníky i školní inspekcí jako příklad dobré praxe pro ostatní zařízení tohoto typu z hlediska odborného, bohužel po stránce ubytovací úplně neodpovídáme platným normám.

Jak jste přivítali záměr města předat vám k užívání budovu, pro kterou nemá v současné době využití a která pro svoji rekonstrukci vyžaduje poměrně velkou investici v řádu desítek miliónů korun?

Tuto nabídku jsme přivítali s radostí, i když si uvědomujeme, že je pro naše účely velká. Z důvodů ekonomické využitelnosti vznikl proto nápad na zřízení střediska výchovné péče s jednou skupinou pobytové služby. Podařilo se dokonce najít peníze na financování přestavby. Pokud by i přesto čas ukázal, že by město našlo pro budovu jiné využití, rádi bychom ve Vysokém Mýtě zůstali, i když třeba v menších objektech. V současné době je ale zřejmé, že dlouhodobě zůstat v prostorách stávajících nemůžeme.

Jak velký význam přikládáte střediskům výchovné péče?

Každé větší město ambulancí nebo pobytovým střediskem výchovné péče disponuje. Je to služba pro rodiny, kterou naleznou přímo v místě bydliště a nemusí nikam dojíždět. Zároveň tím dochází ke značné úlevě v místních základních školách. Tým odborníků středisek výchovné péče je totiž schopen pružně a rychle reagovat na potřeby pedagogů i žáků a pracovat např. se šikanou přímo na místě a bez prodlevy.

Setkala jsem se s názorem, že jde o bezpečnostní riziko, že se zvýší kriminalita nebo koncentrace závadových (problémových) dětí v městě...

Doporučila bych se zeptat představitelů měst, jako je Ústí nad Orlicí, Litomyšl, Svitavy, Moravská Třebová apod. Vnímají službu středisek výchovné péče jako velkou pomoc konkrétní lokalitě. A myslím, že i Mýto by takovou službu pro své občany nakonec také ocenilo. Navíc tuto službu platí stát. Jak jsem již řekla, je to služba především pro místní rodiny. A pokud se týká bezpečnostního rizika v souvislosti s Výchovným ústavem, v našem zařízení máme i nezletilé dívky, které jsou těhotné. Je proto zřejmé, že nemůžeme mít děti s těžkými agresivními poruchami. Pro místní komunitu nepředstavuje otevřený režim zařízení vážnější bezpečnostní riziko.

Pracujete s verzí využití objektů i v jiných městech?

Neoficiální nabídky pro využití budov v jiných městech jsme obdrželi, ale bereme je až jako tu nejposlednější možnost. Jde o to, že jsme za ty čtyři roky již zaměstnali občany z Mýta a okolí. K tomu je zapotřebí zdůraznit, že i zaměstnanci, kteří působili do roku 2013

v Brandýse nad Orlicí, již nyní dojíždí do Vysokého Mýta. Je velký předpoklad, že by se nám v tomto případě rozpadl odborný tým pracovníků.

Netajíte se tím, že pracujete s vysoce profesionálním týmem pracovníků.

Naši zaměstnanci tvoří unikátní směsici nejen po stránce odborné, ale také lidské. Máme mezi sebou ženy i muže, mladší i starší, povahy mírné i dobrodružné.

Tuto práci nemůže dělat každý. Kromě odborného vzdělání to musí být také osobnosti, které těžké životní příběhy dětí zvládnou unést a pracovat s nimi. Noví členové týmu se hledají těžko, buď to jsou skvělí lidé, kteří nemají vzdělání, nebo naopak lidé se vzděláním, kteří by ale tuhle práci nezvládli. Jsem pyšná, že můžu vést tak skvělou partu lidí, kteří by si po letech nejistoty konečně stabilní pracovní prostředí zasloužili. A jsem moc ráda, že v tomhle týmu jsou i občané Mýta.

Pani ředitelko, poprosím vás o pár slov závěrem...

Rádi bychom všechny občany Mýta i zastupitele pozvali na Den otevřených dveří, který se bude konat 11. května v prostorách Domova mládeže na ul. Gen. Závady 118 (u bazény) od 10 do 18 hodin. Kromě prohlídky zařízení si můžete vyzkoušet i se svými dětmi výrobu drobných rukodělných výrobků, posadit se u nás u šálku dobrého čaje a domácího koláče, který pro vás upečou naše dívky. V 17 hodin je připravena otevřená beseda s vedením ústavu. Budeme rádi, když přijdou nejen naši příznivci, budeme tak mít prostor probrat otázky, které některé občany možná trápí.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor vedla Dagmar Sabolčíková

